

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ВАРНА

РЕЦЕНЗИЯ

№ РД 20-1180/05.11.2020г.

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по
профессионално направление 3.8 Икономика, докторска програма –
Маркетинг по обявена процедура от Икономически университет-Варна

1. Обща информация

Изготвил рецензиата: доц. д-р Владимир Сашов Жечев, научна специалност „Маркетинг“, ръководител катедра „Маркетинг“, Икономически университет-Варна (ИУ-Варна).

Основание за написване на рецензиата: участие в състав на Научно жури със заповед № РД-06-2642/06.10.2020 г. на Ректора на ИУ-Варна и първо заседание на Научното жури, проведено на 09.10.2020 г.. Цитираната заповед е издадена въз основа на решение на Факултетния съвет на факултет „Управление“ (Протокол № 13 от 29.09.2020 г.).

Автор на дисертационния труд: Пламена Вескова Паламарова

Тема на дисертационния труд: Дигитални комуникационни конфигурации в приключенския туризъм в България

2. Данни за дисертанта

Пламена Вескова Паламарова е бакалавър по икономика, специалност „Маркетинг“ от ИУ-Варна. Завърши ОКС „магистър“ по специалност „Реклама и медийни комуникации“ през 2015г. в същото ВУ. От м. февруари 2016г. е докторант към катедра „Маркетинг“ със специализация Маркетингови комуникации.

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

От м. октомври 2016 г. Пламена Паламарова постъпва на ТД в ИУ-Варна и работи до настоящия момент. Посоченият опит се допълва от работа като член на Комисия по мониторинг към Община Варна, д-я „Култура и духовно развитие“ на длъжност „координатор проекти“ към СНЦ „Иновации и развитие“.

В своя професионален опит дисертантът е участвал в 9 научни и консултантски проекти и е бил отговорник за комуникациите на катедра „Маркетинг“ в ИУ-Варна.

3. Общо представяне на дисертационния труд (съгласно изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България)

Предложеният ръкопис е в обем от 266 стандартни страници със следната структура: увод, три глави, заключение, използвана литература и приложения. Преди въведението има списък с таблици, списък с фигури, списък с приложения, както и списък на използваните съкращения.

Актуалността на представения труд е безспорна. Управлението на маркетинговите комуникации на компаниите в сферата на туризма (в дигитална среда) е ключов фактор за диференциране на офертите и спечелване на по-добри конкурентни позиции. Това води след себе си и редица предизвикателства. Въпросът е как този процес (и по-конкретно мрежовия подход) да се управлява грамотно, за да бъде ефективен. Именно това се опитва да представи авторът на дисертационното изследване.

Във въведението на проекто-дисертация х. ас. докт. Паламарова е направила кратка препратка към трансформациите на бизнеса под влияние на дигитализацията. Солучливо посоченият процес е обвързан със значимостта на маркетинговите комуникации в сферата на туризма. Аргументиран е изборът на предмет и обект на изследване. Останалите атрибути на въведението (включващи цел, задачи, теза, ограничителни условия, съпътстващи ефекти,

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

допринасящи за обогатяване на теоретико-приложните постановки), са формулирани коректно по моя преценка.

Първа глава обхваща критичен анализ на теоретико-методологическата рамка на дигиталните маркетингови комуникации като в края ѝ е представен концептуален модел за дигитални комуникационни конфигурации (ДКК). Втора глава обръща внимание на анализ на изследвания сектор като специално внимание е обърнато на дигиталното маркетингово присъствие. Трета глава включва проектиране на дигитални комуникационни конфигурации в приключенския туризъм и представя конкретен проект за такава конфигурация на бранд „Thrilly”. Заключението на дисертационния труд поставя акцент върху актуалността и я обвързва с поставената цел и задачи. Също така са предложени конкретни насоки за приложението на концепцията за ДКК.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд (съответствие на изискванията по чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна) и мнение относно коректността на автореферата на дисертационния труд.

Структурата на разработката е следната – теоретична първа глава с методика за анализ и концептуален модел в края си, аналитична втора глава, в която се представя и модела на комуникационните потоци в изследвания сектор и приложно-прескриптивна трета глава. Поздравления за релевантността на използваниите литературни източници – над 20% от тях са от последните 3-4 години. Езикът и стилът са научни. Текстът се чете и възприема много добре. Ясно са откроени личното отношение, мнение и научни виждания на автора. Авторефератът отговаря напълно на съдържанието на доктората. В него коректно са отразени основните моменти в дисертационния труд.

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно – приложните приноси в дисертационния труд.

Първо. Осъществен е оригинален анализ на дигиталните маркетингови комуникации като инструмент за поддържане на конкурентно предимство на организациите. В този аспект е направено адекватно обвързване и синхронизиране на МК със социалните медии (и инструментите им) и комуникационните конфигурации в контекста на теорията на мрежите. Прецизирано е и понятието „дигитална комуникационна конфигурация“. Прави добро впечатление, че още от началото на първа глава теоретичните постановки се обвързват логически с обекта на изследване.

Второ. Разработена е методическа рамка и е апробирана методика за анализ на дигитални комуникационни конфигурации в сферата на туризма.

Трето. Разработен е функционален модел за проектиране и управление на ДКК. На тази основа са дефинирани практико-приложни изводи и препоръки за използване на получените резултати при: (1) редизайн на комуникационната конфигурация на Варненска туристическа камара и (2) реализиране на ДКК за частни организации от същия сектор.

Посочените приноси показват, че дефинираната цел и задачи са изпълнени.

6. Публикации и участие в научни форуми (съответствие на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 4 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна).

Структурата на научните трудове на кандидата, представени за целите на процедурата за заемане на ОНС „доктор“ е както следва:

- Научни статии: 3бр, самостоятелни;
- Научни доклади: 2бр. самостоятелни.

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

7. Критични бележки и препоръки.

Представените до момента факти подкрепят тезата за добрата професионална компетентност на х. ас. докт. Пламена Паламарова. Личните ми впечатления от кандидата са свързани с проява на желание и отговорност към работата, коректност и изпълнителност. Бил съм научен ръководител на кандидата в рамките на бакалавърската ѝ дипломна работа и работих в екип с него по написването на учебник по „Бранд мениджмънт“.

Мога да препоръчам на х. ас. докт. Пламена Паламарова:

- в бъдеще да работи по посока на повече публикации в научни издания, които са индексирани в WoS и Scopus.
- участие на кандидата в авторски колективи, което ще предостави възможност за още по-обхватни интердисциплинарни теоретични и практико-приложни изследвания.
- основните и съществуващите идеи в дисертационния труд да получат публичност чрез няколко публикации;
- запазване на фокуса към практико-приложни проблеми на бизнеса, но ориентиране и по посока на концептуални и теоретични аспекти в маркетинга.

8. Въпроси към дисертанта.

По принцип, към всеки дисертационен труд могат да се предявят претенции – по големи или по-малки, да се зададат въпроси и да се направят препоръки за неговото усъвършенстване. В тази връзка, задавам следните въпроси:

- Докторантът е изследвал тема, която е мултидисциплинарна. Предлаганите комуникационни конфигурации могат ли да бъдат приложени в други браншове? По-конкретно може ли да коментира възможностите за подсилване на очакваните комуникационни ефекти чрез използване на функционалностите на най-популярните социални мрежи през 2020г.?

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

9002 Варна • бул. "Княз Борис I" 77 • Телефон 052 643 360 • Телефакс 052 643 365 • www.ue-varna.bg

- Изследването е обхванало период, в който България започна да навлиза в тежка хронична системна туристическа криза, на която краят не се вижда. Кризата, според автора, не изкривява ли резултатите от изследването?

- Какви могат да бъдат конкретните проекции на Covid-кризата върху приключенския туризъм в България? Как това може да повлияе по-конкретно върху постигането на заложените цели и реализацията на "Thrilly"?

9. Заключение

Дисертационният труд отговаря на високите изисквания за съчетаване на теория, практически ориентирано изследване и произтичащи от него изводи. Констатациите, свързани с изследователската, публикационната и учебно-преподавателската дейност на х. ас. докт. Пламена Паламарова, както и личните ѝ качества ми дават основание убедено да изразя положително отношение за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на дисертанта в област на висше образование – 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Маркетинг“.

04.11.2020г.
гр. Варна

Подпись
(доц. д-р В. Жечев)

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ВАРНА

Вх. № D120-1179/04.11.2020

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване
на образователна и научна степен „доктор“

1. Обща информация

Изготвил рецензието: проф.д.и.к.н. Младен Стефанов Велев – Технически университет – София.

Основание за написване на рецензието: Член на Научно жури (Заповед на Ректора на ИУ -Варна РД -6-2642/06.10.2020 г.) и определен за рецензент с решение на научното жури от 09.10.2020 г.

Автор на дисертационния труд: Пламена Вескова Паламарова

Тема на дисертационния труд: „Дигитални комуникационни конфигурации в приключенския туризъм в България“.

2. Дани за дисертанта

Пламена Паламарова е родена през 1991 г. Висше образование е завършила в Икономически университет – Варна с образователно квалификационна степен Бакалавър по икономика, специалност „Маркетинг“ и Магистър по икономика, специалност „Реклама и медийни комуникации“. Придобила е допълнителна квалификация в редица курсове за обучение, в т.ч. в University of Applied Sciences - Worms (Германия)

От 2013 г до 2016 г. е работила в няколко организации, като е осъществявала дейности, свързани със специалностите на висшето ѝ образование. В резултат тя е обогатила знанията си и е придобила практически опит в областта на маркетинга. От 2016 г. е редовен асистент по маркетинг в ИУ – Варна.

Ас. Паламарова владее английски и немски езици, ползва и руски език. Има отлични компютърни умения. Тя има 9 научни публикации в областта на маркетинга, в това число и съавторство в една монография и един учебник. Участвала е в работата по научно-изследователски и образователни проекти.

През 2016 Пламена Паламарова е зачислена в задочна докторантura към катедра „Маркетинг“ със специализация “Маркетингови комуникации” (Заповед на Ректора на ИУ РД-17-332/01.02.2016 г.). Изпълнила е учебните си задължения и е положила предвидените докторантски изпити. Отчислена е с право на защита от 03.02.2020 г. (Заповед РД-17-925/20/03.2020 г.). КС на катедра „Маркетинг“ от 25.09.2020 г. е обсъдил дисертационния ѝ труд и е взел решение за разкриване на процедура за публична защита (Протокол 2/25.09.2020 г.). С решение на ФС на факултет „Управление“ (Протокол 13/29.09.2020 г.) е разкрита процедура за публична защита и са гласувани членове на НЖ.

3. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на Пламена Паламарова на тема „Дигитални комуникационни конфигурации в приключенския туризъм в България“ за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ се състои от заглавна страница; съдържание, увод, три глави, приложения, библиография, резюме на получените резултати с декларация за оригиналност. Той включва 266 страници основен текст, 35

страници приложения, 42 фигури и 25 таблици. Той напълно отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България.

Трябва да подчертая, че темата на дисертацията е сполучливо избрана. Тя е актуална и има голяма практическа значимост. Докторантката е обосновала добре тази значимост и актуалност.

За целите на изследването докторантката е използвала общо **254 литературни източника**, в това число и на латиница. Те са реално използвани и цитирани в текста на дисертацията. Тези литературни източници са достатъчно разнообразни и богати за осъществяване на задълбочено научно изследване по дадената тема. Те са ползвани добросъвестно и коректно, което дава възможност да се отграничи личният принос на докторантката.

Може да се направи извода, че докторантката познава литературата в областта на изследвания проблем. Това е способствало тя логически да достигне до съответните теоретико-методологически обобщения, методически решения и аргументирани предложения. Използваният богат научен апарат и показаната способност за конструктивен анализ, научни обобщения и аргументирани предложения свидетелстват за научна ерудиция. Трябва да се подчертава, че докторантката има и практически опит в областта на изследвания проблем.

За решаването на поставените задачи и постигане на целта докторантката е съчетала използването на няколко подхода на изследване. Приложила е системния, структурния и сравнителния подходи, което й е позволило да изведе важни заключения и обобщения, въз основа на които по-късно са направени конкретни методически предложения. За реализацията им са използвани методите на анализ и синтез, сравнителния метод, на анкетните проучвания, математически методи и др.

Посочените изследователски подходи и методи са сполучливо избрани и умело използвани, което е допринесло за успешното осъществяване на дисертационното изследване.

4. Проценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд и мнение относно коректността на автореферата на дисертационния труд;

Предметът, обектът, целта и тезата на дисертационния труд са коректно определени. Структурата на дисертацията е логически изградена и е подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на постигането на изследователските задачи и цел. Текстът е обогатен и сполучливо онагледен с таблици и фигури, които способстват за лесното му възприемане и вникване в същинството на изследването.

В глава първа е направен литературен анализ по проблемите на маркетинговите комуникации, еволюцията на WEB технологиите и тяхното приложение в маркетинга, теорията на мрежите и конфигурационния подход. Анализът показва добрата теоретична подготовка и практическия опит на докторантката. Предложена е дефиниция за дигитална маркетингова конфигурация и са изведени основните ѝ структурни елементи. На тази основа е предложена методическа рамка за проектиране на дигитална маркетингова конфигурация в приключенския туризъм.

В глава втора е направено изследване на състоянието на приключенския туризъм в България и на тенденциите за развитието му. На основата на резултатите от изследването е направен контент анализ за оценка на дигиталните комуникации и конфигурации сред някои туристически организации. Определени са основните

стейкхолдъри в сектора, характеризирани са профилите на основните потребители на приключенски туризъм, разработен е мрежови модел на комуникационни потоци в сектора. Демонстрирана е добра теоретична подготовка и научна задълбоченост, както и способността на докторантката да извърши изследвания, на основата на които да прави научни обобщения.

В глава трета е предложен функционален модел за проектиране на дигитални комуникационни конфигурации за приключенски туризъм във Варненски и Бургаски черноморски туристически райони. Той е апробиран в две организации, предлагачи такива услуги, с различна пазарна ситуация. Постигнатото в тази глава показва добро познаване на анализирания проблем, както и способността на докторантката да генерира методически решения и да ги прилага в практиката.

В резултат на внимателното ми запознаване с автореферата и със съдържанието на дисертационен труд на Пламена Паламарова достигнах до заключението, че:

1. Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията.
2. В съдържателно и структурно отношение авторефератът напълно съответства на дисертационния труд. Той отразява основните моменти в дисертацията и дава ясна представа за постигнатото от докторантката.
3. Справката за приносите е коректно направена, а приносите са добре откроени и ясно формулирани.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно – приложните приноси в дисертационния труд;

Според мен най-съществените приноси, постигнати в дисертационния труд, са следните:

I. Научни приноси:

1. На основата на извършен задълбочен литературен анализ са изведени важни научни обобщения със значение за бъдещите изследвания и практиката. В това число прецизирано е понятието „дигитална комуникационна конфигурация“ и неговото приложение в комуникационните стратегии на организацията.

II. Научно-приложни приноси:

2. Разработена е методика за анализ и оценка на дигиталното представяне на организацията;

3. Предложено е технологично структуриране на етапите на проектиране на дигитални комуникационни конфигурации и е разработен функционален модел за проектирането и управлението им.

4. На основата на извършено изследване е направена оценка и анализ на дигиталното представяне на сектор «Приключенски туризъм» в България и са изведени важни изводи за науката и практиката.

5. Разработени са мрежови модели на комуникационни потоци за две организации, предлагачи приключенски туристически услуги.

III. Приложни приноси:

6. В резултат на апробирането на разработения функционален модел са проектирани дигитални комуникационни конфигурации на две организации, предлагачи приключенски туристически услуги със значение за подобряване на пазарното им представяне и дейността им.

Посочените приноси са със значимост за науката и практиката. Те биха могли да се отнесат към следните групи:

- обогатяване, конкретизиране и прецизиране на съществуващи научни знания;
- доказване с нови средства на съществени нови страни в съществуващи научни проблеми и теории;
- приложение на съществуващи методи за решение на конкретен проблем с формулирани изводи и препоръки за практиката;
- създаване на нови методи на изследване.

7. Публикации и участие в научни форуми;

Посочени са 3 публикации по дисертационния труд – 1 статия в чуждестранно реферирано списание и 2 доклада в международна научна конференция. Публикациите са самостоятелно разработени. Може да се приеме, че научните публикации на докторантката са достатъчни и че в тях са публикувани основните моменти на дисертацията. Явно е, че **идеите и научните постижения на докторантката са получили обществено признание и се използват от научната общност.**

Докторантката е изпълнила минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, съгласно чл. 2б от ЗРАСРБ, както и изискванията на ИУ-Варна.

8. Критични бележки и препоръки;

Внимателното ми запознаване с дисертационния труд ми дава основание да обобщя, че в него няма допуснати съществени пропуски, неточности или противоречия. Същевременно имам и някои критични бележки, по-важните от които са:

1. Струва ми се, че разработката би спечелила, ако проведеното изследване на потребителските нагласи не обхваща само българските потребители на приключенски туристически услуги, а и на чуждестранните потребители. Предполагам, че такава вторична информация, макар и непълна и неотнасяща се конкретно за българските условия, съществува и би била показателна за общите нагласи за приключенски туризъм.
2. Туроператорските фирми не са посочени като стейххолдъри при разработването на двата проекта за дигитална комуникационна конфигурация. Според мен те биха подпомогнали привличането на групи потребители от чужбина, а именно чуждестранните потребители имат значителен потенциал за нарастване на ползването на приключенски туристически услуги у нас, особено във Варненския и Бургаския райони. При това те носят и по-големи финансови приходи на 1 турист.

Необходимо е да се подчертая, че посочените забележки не поставят под съмнение достойнствата на дисертационния труд и не пречат на общата му положителна оценка. Те по-скоро могат да се приемат като поле за дискусия и препоръки към бъдещата работа на авторката.

9. Въпроси към дисертанта;

1. Какво наложи обектът на дисертационния труд да се ограничи само до микро и малките организации, предлагачи услуги в сектора на

приключенския туризъм. Фактически разработеното в дисертацията е приложимо и за по-големите организации.

2. В дисертацията е правилно е посочено, че е налице двупосочна връзка в модела на дигиталната комуникационна конфигурация, чрез която се осъществява интерактивност на дигиталното общуване. Бихте ли пояснили ще бъдат ли използвани дигитални инструменти за отчитане и анализ на обратната връзка с цел по-прецизното сегментиране на потребителите и проучване на поведението им. И ако отговорът е да – то какви (Facebook Insights, Facebook Pixel, Google Analytics или др.).

10. Заключение;

Дисертационният труд е цялостно и добросъвестно научно изследване на значим и актуален научен проблем. Изследователските задачи успешно са изпълнени, а основната цел е постигната. Постигнати са научен, научно-приложни и приложен приноси, които обогатяват научното знание и подпомагат практиката. Дисертационният труд заслужава положителна оценка и отговаря на изискванията за присъждане на исканата научна степен.

Всичко това ми дава основание с убеденост да гласувам положително за **присъждане на образователната и научната степен “Доктор” на Пламена Вескова Паламарова**, както и да препоръчам на почитаемите членове на Научното жури да гласуват положително.

София, 4.11.2020 г.

Рецензент: